

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző:

Cím:

*Az abszolútizmus pesti
diszpolgárai*

Forrás:

Magyar Hírlap

Bpest

(Hely)

1936. IV. 5.

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

352.022

Hely

Idő

"1936"

Személy

Helyszám

Az abszolútizmus pesti diszpolgárai, akiket most együttesen meg akarnak fosztani „tiszttségüktől“

A napokban mozgalom indult meg abban az irányban, hogy végre, annyi év után töröljék Budapest diszpolgárainak sorából azokat, akik nem a főváros közönségének akaratából, hanem az abszolutisztikus rezsim parancsára jutottak ehhez a megtiszteltetéshez. A „Világ“ 1924-ben megjelent egyik számában dr. Gárdonyi Albert székesfővárosi főlevéltáros érdekes cikkben rajzolta meg ezeknek a felülről reánk kényszerített diszpolgároknak portréját. A most nagyon is időszerűvé vált tanulmány itt következik.

Egyetlen korszak sem ontotta olyan mértékben a diszpolgárokat, mint az abszolútizmus korszaka. Az 1838. évi árvíz is alkalmat adott ugyan erre, ekkor azonban olyan férfiakat ért e polgári kitüntetés, akik a szerencsétlenségtől sujtott főváros érdekében áldozatokat hoztak. Most nem a város érdekeit hangoztatják, hanem a forradalom leverését, a császári trón megmentését, az egységes birodalom megalapítását, a császárhoz való hűség ragaszkodást, amihez a fővárosnak édes-keves köze volt. Szomorú kép ez 1848 március 15-ike után, amikor a szabad-

ság nagy eszméje iránti lelkesedés fénye ragyogta be a fővárost s most, mikor a szabadság rabláncokra volt fűzve, ugyanaz a főváros tömlőcének öreit ünnepelte.

Radetzky és Haynau

1849 október 13-án történt az első diszpolgárválasztás, az öreg Radetzky József tábornagyot tisztelték meg e kitüntetéssel, azért, mert diadalmas hadjáratával egy újabb őrök korszakot teremtetett meg. Ez alkalommal kifejezésre juttatják azon meggyőződésüket, hogy nem a tábornokot tisztelik meg kitüntetéssel, hanem a tábornak tiszteli meg a polgári osztályt annak elfogadásával.

E diszpolgárság csupán bevezetője volt annak az áradatnak, amely 1849. december 31-én nyílt meg igazán s 1850. március 4-én nyert befejezést. Az 1849. december 31-i tanácsülés négy diszpolgárságot adományozott, nevezetesen Haynau Gyulának, ki „e hont a forradalom igája alól felszabadította“ s mint „nemes emberbarát“ a szigort és kegyelmet kellően alkalmazni tudta. Jelasich Józsefnek, ki elszánt bátorságával és rendíthetetlen hűségével megmentette az összbirodalmat. Paskievits Jánosnak, ki a forradalom gyors leverésének legfőbb tényezője volt

s Windischgrätz Alfrédnek, ki a bécsi forradalmat leverte s a császári trónt megoltalmazta. Ilyen indokolással terjesztette elő javaslatát a tanácsülésen Koller Ferenc helyettes polgármester s a tanács, melynek tagjai sorából jelen voltak: Szekrényessi Endre helyettes főbíró, Ságody Sándor alpolgármester, Kánicsér János, Maderl János, Fessler Ágoston, Kasselik János, Miksó Pál, Gamperl Alajos, Szloboda Ferenc és Monaszeri Sándor tanácsnokok, közörömmel és egyakarattal fogadták el a javaslatot. A diszpolgárok közül csupán Haynau Gyula volt Pesten, a többi távol volt a fővárostól s ezért úgy határoztak, hogy Haynau Gyulát a polgármester vezetése alatt küldöttség kísérje fel a megtisztelő kitüntetés elfogadására, a többiek közül pedig Szentiványi Vince kerületi főispán útján tudják meg, vajjon hajlandók-e annak elfogadására.

Koller Ferencet 1849. december 11-én nevezte ki a kerületi főispán kormánybiztosi ranggal Pest város polgármesterévé s kinevezését e diszpolgárságokkal jól kiérdemelte. Első szereplése 1849. elejére esett, mikor a császári hadsereg bevonulása után Havas József királyi biztos önkényesen elbocsátotta az 1848. évi XXIII. törvénycikk alapján megválasztott tisztikart s Koller Ferencet főbíróvá nevezte ki. Megismétlődött az eset a császári hadsereg második bevonulása után, amikor Szentiványi Vince királyi biztos (ugyancsak e város diszpolgára) 1849. július 23-án visszahelyezte állásába a Havas József által kinevezett tisztikart azon különbséggel, hogy a beteg Lechner Károly polgármester helyett Koller Ferenc főbíró vállalta a polgármesterséget. Ezzel nagy zolgálatokat tett az abszolút rendszernek s Szentiványi Vince 1849. december 17-én kelt iratában nagy hálával emlékezett meg vállalkozásáról, aminek eredményeként kevés-

se utóbb ő lett Szentiványi Vince utóda a kerületi főispánságon.

Koller Ferenc politikáját folytatták utódai s az 1850. március 4-iki tanácsülésen a márciusi alkotmány évfordulójának emlékére Ságody Sándor alpolgármester indítványára diszpolgárokká választották Schwar-

zenberg Bódogot, ki az összbirodalmi kormányrendszer megszervezője volt; Lichtenstein Ferencet, ki a forradalom leverésében tevékeny részt vett; végül Grün Károlyt, az uralkodó szárnysegédét, aki tántoríthatatlan hűséggel állott az uralkodó oldalánál.

Csak a forma fontos

Ezzel a politikai jellegű diszpolgárok sora befejezést nyert, a város diszpolgárainak száma nyolccal szaporodott. Az új diszpolgárok azonban olyan előkelő állású férfiak voltak, hogy a kitüntetés illő formában kellett kifejezésre jutni. Mindenekelőtt Paskievits János diszpolgári oklevelének kiállítása volt sürgős s e célból Koller Ferenc polgármester Wiedermann Józseffel, a bécsi osztrák bank rézmetszőjével lépett összeköttetésbe, ki e diszpolgári oklevél rézlapjának az elkészítésére nyert megbízatást s ugyan ezen oklevélnek díszes albumalakú bekötésével Fischbach János budai könyvkötőt bízta meg. Az ilymódon elkészített diszpolgári oklevelet, melynek szövege francia nyelven volt kiállítva, küldöttség vitte el Varsóba, ahol fényes ünnepségek közepette nyújtotta át Paskievitsnek.

A diszpolgári oklevél rézlapjáról a városi tanács Wiedermann Józseffel 156 lenyomatot készíttetett, hogy hasonló oklevelek kiállítására legyen megfelelő készlete. A levonatokat Wiedermann el is készítette, minthogy azon-

ban 246 forintos számlája kiegyenlítésére hiába várt, 1851 május 31-én azzal fenyegette meg a városi tanácsot, hogy közvelenül Paskievitshez fog fordulni követelése kifizetéséért. E megszegénységnek a városi tanács nem tehetett ki magát s fizetnie kellett. Hasonlóan járt el Fischbach Ágoston budai könyvkötő is, kinek a Paskievits díszpolgári oklevelének bekötéséért 300 forint követelése volt s hasztalan sürgette annak megfizetését. 1851 augusztus 30-án ugyanis a pestkerületi főispánhoz fordult s beadványában *chronique scandaleuse*-nek nevezte a városi tanács eljárását, hogy a „fényes küldöttség, mely pompás díszmenetben a hercegnek átvitte az albumot, örömfelkiáltások közt tisztében eljár és ezen odaajándékozott album még mindeddig kifizetve nincsen“.

Anyagi zavarok

Paskievits díszpolgári oklevelével egyidejűleg a Radetzky oklevelének táblája is, melynek ezüstmunkája annyi költséget rótt a városra, hogy Ságody Sándor alpolgármester megsokallta a kiadásokat s 1851 augusztus elsején azt indítványozta, hogy teremtsék elő a szükséges pénzt aláírás útján „a kinevezéshez járuló tanácsnokok“, mert nem kellett szükségképpen olyan pazar fénnel kiállítani az okleveleket. A község-tanács nem tette magáévá Ságody indítványát, hanem 1851 október 24-én kiutalta a szükséges költségeket, a hátralévő 7 oklevél elkészítésére azonban *Eötvös József* elnök-

lete alatt külön bizottságot küldött ki. Ez a bizottság azután eljárás tisztében s 1852 március 26-án jelenette, hogy az oklevelek leírása ügyében *Bohn* Alajos pesti lithográfussal, a bekötési táblák elkészítése ügyében pedig *Friedrich* Ferenc pesti könyvkötővel állapodott meg, amihez a községtanács hozzájárult. 1852 október 4-ére teljesen készen állottak az oklevelek és az 1852 október 25-iki községtanácsi ülés kimondotta, hogy Radetzky József, Windischgrätz Alfréd, Haynau Gyula és Schwanzerberg Bódog okleveleit *Appiano* József helyettes polgármester vezetése alatt fényes küldöttség vigye Bécsbe. Hogy a másik három oklevéllel mi történt, arról az iratok nem adnak számot. Bizonyos azonban, hogy ezek is eljutottak rendeltetésük helyére.

Ennyit tudunk az abszolutizmus kezdetének díszpolgári akciójáról. E szomorú idők sötét emléke ez, melyet csupán az menthet, hogy nem választott tisztviselők, hanem kinevezett tanács intézte, amely létét az abszolutizmusnak köszönhete s így annak minden tekintetben hűséges szolgája volt. Ezzel azonban nincsenek kitörölve a pesti díszpolgárok sorából azok, akik a magyar nemzetet szolgásba döntötték, annyi keserűséget okoztak honfitársainknak. A világháború sem volt szegény diadalmas hadvezérekben, de a fővárosnak nem jutott eszébe azokat díszpolgárai sorába iktatni. Egyedül az abszolutizmus használta fel a városi polgárságot arra, hogy vezető egyéniségeit polgári kitüntetésekhez juttassa.